Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 754/2011, ECLI:CZ:NS:2011:8.TDO.754.2011.1

Číslo: 56/2012

Právní věta:

Výzvu předsedy senátu podle § 251 odst. 1 tr. ř. je nutné adresátu doručit, neboť jen tak mohou nastat právní důsledky, jež se s nesplněním výzvy spojují. Pro způsob jejího doručování je nutné vycházet z podmínek uvedených v § 63 odst. 1 tr. ř. Výzva podle § 251 odst. 1 tr. ř. se doručuje zásadně na adresu určenou pro doručování písemností.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.06.2011

Spisová značka: 8 Tdo 754/2011

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o odvolání

Předpisy: § 251 odst. 1 tr. ř.
§ 63 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného R. H. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2010, sp. zn. 3 To 41/2010, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 48 T 2/2009. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, byl obviněný R. H. pod bodem III. uznán vinným trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. Podle § 148 odst. 3 tr. zák. byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev na dobu pěti let. Týmž rozsudkem bylo

rozhodnuto o vině a trestu dalších spoluobviněných.

Odvolání, které podal obviněný R. H. proti rozsudku soudu prvního stupně, Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 23. 8. 2010, sp. zn. 3 To 41/2010, podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl, protože nebyly splněny náležitosti obsahu odvolání.

Obviněný R. H. podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť odvolací soud nedodržel procesní podmínky pro postup podle § 253 odst. 3 tr. ř. Uvedl, že dne 20. 9. 2010 mu byl doručen opis napadeného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, z jehož odůvodnění zjistil, že odvolací soud věcně neprojednal jeho odvolání proto, že jeho obhájci byl dne 16. 6. 2010 doručen elektronickou poštou (e-mailem) přípis, aby doplnil tzv. blanketní odvolání, na což obhájce nereagoval. Podle dovolatele však jeho obhájce nemá zřízenou datovou schránku, takže výzva k odstranění vad odvolání mu nebyla řádně doručena podle § 62 a § 251 tr. ř. způsobem vyžadovaným trestním řádem. Z těchto důvodů obviněný považoval postup odvolacího soudu za nesprávný, protože jím byl zkrácen ve svém právu na spravedlivý proces. Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a aby přikázal věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, a to v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Protože Nejvyšší soud neshledal důvod k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo podáno dovolání, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je možné dovolání podat, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Z textu podaného dovolání vyplývá, že označený důvod byl relevantně uplatněn v jeho prvé alternativě.

Z obsahu připojeného spisu se podává, že opis rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, byl obviněnému R. H. doručen dne 2. 4. 2010 a jeho obhájci Mgr. M. M. dne 26. 3. 2010 na adresu jeho advokátní kanceláře. Dne 13. 4. 2010 došlo Městskému soudu v Praze podání označené jako odvolání proti rozsudku téhož soudu ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, s tím, že obhájce obviněného Mgr. M. M. odůvodní toto blanketní odvolání do pěti pracovních dnů. V záhlaví textu tohoto podání je uvedeno jméno a adresa advokátní kanceláře jmenovaného obhájce, dále telefonní číslo, faxové číslo a telefonní číslo mobilního telefonu. V závěru je otisk razítka tohoto obhájce, na němž je toliko adresa sídla advokátní kanceláře, a připojen je rovněž podpis obhájce. V trestním spise je založena výzva v podobě kopie elektronické pošty (e-mailu) se záhlavím „Č. V. JUDr.“, podle které byla dne 16. 6. 2010 v 10.10 hodin odeslána zpráva (viz kolonka předmět) označená jako „odvolání výzva podle § 251 odst. 1 tr. ř.“ na elektronickou adresu. Podle obsahu této zprávy JUDr. V. Č. (předsedkyně senátu soudu prvního stupně) vyzvala obhájce Mgr. M. M., aby ve lhůtě pěti dnů od doručení přípisu odstranil vady, které obsahuje odvolání, jež nesplňovalo náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., a to s poučením, že pokud tak obhájce v uvedené lhůtě neučiní, bude odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto. K této okolnosti již v trestním spise nejsou žádná jiná podání a následuje až předkládací zpráva pro odvolací soud, z níž plyne, že Vrchnímu soudu v Praze byla dne 8. 7. 2010 předložena tato trestní věc s odvoláními všech obviněných včetně obviněného R. H. Za předkládací zprávou následuje stránka obsahující písemný výstup z vyhledavače České advokátní komory označený jako „Vyhledávání advokátů a koncipientů“, kde jsou ohledně advokáta Mgr. M. M. uvedeny všechny rozhodné skutečnosti a kromě

jiných kontaktů je zde zmíněna i jeho elektronická (e-mailová) adresa. Ve vztahu ke zmíněné skutečnosti již spis obsahuje toliko protokol o neveřejném zasedání odvolacího soudu ze dne 23. 8. 2010, ve kterém bylo vyhlášeno napadené usnesení.

Podle § 251 odst. 1 tr. ř. nesplňuje-li odvolání, které za obviněného podal obhájce, náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., vyzve ho předseda senátu, aby vady odstranil ve lhůtě pěti dnů, kterou mu zároveň stanoví, a upozorní ho, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Z této dikce je patrné, že zákon omezuje možnost odmítnutí odvolání pro nedodržení formálních předpokladů, a proto ještě před předložením odvolání se spisem odvolacímu soudu má předseda senátu soudu prvního stupně uloženu povinnost přezkoumat podané odvolání z hlediska obsahových náležitostí stanovených v § 249 odst. 1, 2 tr. ř. Zjistí-li v tomto směru vady, vyzve k jejich odstranění. Výzva je opatřením předsedy senátu (samosoudce), a to zpravidla ve formě písemného sdělení, kterým odvolatele upozorní na konkrétní nedostatky a současně stanoví k jejich odstranění lhůtu, jejíž délku zákon vymezuje na dobu pěti dnů. Podle názoru převažujícího v praxi tato lhůta pěti dnů stanovená předsedou senátu soudu prvního stupně k odstranění vad obsahových náležitostí odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. není propadná (i když existuje i opačný názor, viz rozhodnutí č. 59/2002 Sb. rozh. tr.). Má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jímž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř. (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 43, pod č. T 1066., a nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04, uveřejněný pod č. 149 ve svazku 38 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Z ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. tedy vyplývá, že předseda senátu (samosoudce) ve výzvě k odstranění vad podaného odvolání uvede nejen zákonnou lhůtu pěti dnů, v níž je nutno zjištěné vady odstranit, ale současně též určí konkrétní událost (okamžik), která je relevantní pro počátek běhu této lhůty (např. může za takovou událost stanovit den doručení uvedené výzvy). Splnění obou těchto předpokladů je nezbytné pro závěr, že lhůta pěti dnů byla v souladu se zákonem stanovena, a jen za dodržení těchto podmínek lze rozhodnout o odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. (viz rozhodnutí č. 23/2005 Sb. rozh. tr.).

Takto vymezené povinnosti předsedy senátu (samosoudce) při odstraňování vad obsahových náležitostí podaného odvolání, jejichž nedodržení má za následek odmítnutí odvolání bez věcného přezkoumání podle § 253 odst. 3 tr. ř., svědčí o významu potřeby, aby byla výzva dána jednoznačně na vědomí především obhájci obviněného (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1439/2003, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 3, pod č. T 669.), tj. aby o doručení této výzvy obhájci nevznikaly pochybnosti. Pro stanovení počátku lhůty uvedené ve výzvě je rozhodným především okamžik, kdy byla výzva, v níž je stanovena tato zákonná lhůta, dána na vědomí obhájci. Je proto nezbytné, aby byl způsob doručení této výzvy prokazatelný, protože lhůta pěti dnů začíná plynout až od okamžiku, kdy se o ní dozví ten, komu je adresována (tj. obhájce).

Proto je nezbytné, aby výzva k odstranění obsahových vad odvolání byla dána příjemci na vědomí způsobem, z něhož je zřejmé, že příjemce obdržel tuto výzvu a kdy se tak stalo, takže je potřeba doručit takovou výzvu. Doručováním se rozumí úkon, jehož cílem je zajistit, aby písemnost, pocházející zpravidla od orgánu činného v trestním řízení, se dostala nebo alespoň mohla dostat do rukou adresáta.

Způsoby, jakým se mají doručovat písemnosti, jsou upraveny v ustanovení § 62 až 64a tr. ř., kde jsou obsaženy určité zásady, aby osoby, jichž se týkají úkony trestního řízení, o nich byly řádně a včas vyrozuměny a aby pokud možno nemohly mařit účinky spojené s doručením. Platí tedy, že nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení sám nebo

prostřednictvím držitele poštovní licence a v případě, že by takové doručení nebylo úspěšné, i prostřednictvím orgánu obce nebo příslušného policejního orgánu. Doručují-li písemnost soud nebo státní zastupitelství samy, činí tak svými doručovateli nebo orgány justiční stráže.

Podle § 63 odst. 1 tr. ř. se pro doručování užije přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu (dále o. s. ř.). Podle § 45 odst. 1, 2 o. s. ř. se písemnost doručuje při jednání nebo jiném soudním úkonu; nedošlo-li k doručení písemnosti tímto způsobem, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu. Podle § 46a odst. 1, 2 o. s. ř. se adresátu doručuje na adresu pro doručování, lze mu rovněž doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastižen. Jestliže o to adresát požádá, soud doručuje na jinou adresu nebo elektronickou adresu, kterou mu sdělil, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci, zejména může-li to přispět k urychlení. Tato adresa je pro dané řízení adresou pro doručování. Podle § 46b písm. f) o. s. ř. platí, že neuvede-li adresát ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu adresu místa v České republice, na kterou mají nebo mohou být doručovány písemnosti, je adresou pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručujícího orgánu u advokátů adresa jejich sídla.

Jak je patrné z uvedené právní úpravy pro doručování, výzva ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. je úkonem soudu, jehož (zpravidla písemné) vyhotovení je nutné doručit adresátovi, neboť jen tak mohou nastat důsledky vymezené v § 253 odst. 3 tr. ř., na něž je třeba ve výzvě upozornit.

V nyní posuzované trestní věci obhájce obviněného Mgr. M. M. v podáních, jež zaslal soudu prvního stupně, uváděl toliko adresu svého sídla, popřípadě telefonní čísla mobilu a pevné linky a faxové číslo. Z žádného z jím učiněných podání nevyplývá, že by požádal o doručování na elektronickou adresu, kterou sám ani nedal soudu na vědomí. Pokud tedy předsedkyně senátu soudu prvního stupně vyzvala obhájce Mgr. M. M. k odstranění vad odvolání prostřednictvím e-mailu, přičemž elektronickou adresu obhájce zjistila z jiných zdrojů než z podání tohoto obhájce, nepostupovala v souladu s ustanoveními § 63 odst. 1 tr. ř. a § 45 a násl. o. s. ř. Jestliže mu uvedeným způsobem v doručované výzvě určila pětidenní lhůtu pro doplnění odvolání, nelze takto učiněnou výzvu považovat za řádně doručenou. Nepostupoval-li obhájce obviněného v souladu s tímto pokynem, nelze z jeho nečinnosti, tj. pro nesplnění pokynů ve výzvě učiněné podle § 251 odst. 1 tr. ř. a neodstranění obsahových vad odvolání, vyvozovat důsledky uvedené v § 253 odst. 3 tr. ř. V obsahu spisu ani nikde jinde totiž není žádný doklad o tom, že by obhájce obdržel zmíněnou výzvu na svou elektronickou (e-mailovou) adresu. Nelze-li stanovit, kdy byla předmětná výzva doručena obhájci, nemohl ani započít běh lhůty stanovené v takové výzvě předsedkyně senátu soudu prvního stupně, neboť její počátek byl určen „od doručení tohoto přípisu“. Za prokázané je možno mít jen to, že uvedený e-mail byl odeslán dne 16. 6. 2010 v 10.10 hodin. Jen ze skutečnosti, že byl odeslán, nelze dovozovat, že byl obhájci skutečně doručen.

Nejvyšší soud se tedy ztotožnil s námitkou dovolatele, pokud v dovolání poukazoval na to, že jeho obhájci nebyla řádně doručena výzva k odstranění obsahových vad odvolání. Tímto nesprávným postupem byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., a proto dovolací soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze, jakož i další rozhodnutí na ně obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a odvolacímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Připomněl, že nejprve je třeba řádně doručit obhájci obviněného výzvu k odstranění obsahových vad odvolání s určením lhůty pěti dnů, v níž bude nutné odvolání doplnit, a teprve poté lze znovu přezkoumat předmětné odvolání a rozhodnout o něm.